

Град Ваљево, Градска управа Ваљево, Карађорђева 64
Одељење за урбанизам, грађевинарство и заштиту животне средине
Г. Александар Лазаревић

23. новембар 2022.

Предмет: Информација о анализи испуњености захтева Правилника о садржају квалитета ваздуха у Нацрту Плана квалитета ваздуха у Граду Ваљеву за период од 2022. до 2027. године

Сажетак

У овом документу се налази грађански приказ оцене Нацрта Плана квалитета ваздуха које се односе на испуњеност захтева прописаних Правилником о садржају планова квалитета ваздуха („Службени гласник Републике Србије“, број 21/2010). За потребе састављања ове информације развијена је чек листа, уз помоћ које је оцењена испуњеност кључних захтева и стандарда постављених у поменутом правилнику.

У том смислу Нацрт документа који је израђен по наруџби Градске управе у Ваљеву од стране предузећа Саобраћајни институт ЦИП д.о.о. из Београда у сарадњи са предузећем СЕТ доо из Шапца. Документ је који је представљен јавности не испуњава захтеве који су утврђени у члану 2. Правилника о садржају планова квалитета ваздуха, односно не задовољава стандарде који се тичу квалитета текстуално дела, графичких приказа, те посебно документационе основе, која практично не постоји.

Такође, ни један елемент стандарда који је постављен у члану 3. Правилника није изложен на задовољавајући начин. Овде посебно истичемо изостанак приказа извора загађења, као и група становништва које су посебно погођене утицајем загађеног амбијенталног ваздуха. И као последица, приказа извора загађења и података о томе, истичемо незадовољавајући приказ краткорочног и акционог плана.

Уколико се поменути недостаци не отклоне, Плана квалитета ваздуха у Граду Ваљеву за период од 2022. до 2027. Године у оваквом облику нећи бити у прилици да допринесе да се концентрације загађујућих материја у Ваљеву сведу на циљане вредности

Анализа

Опис локације подручја за које се План квалитета ваздуха доноси, није јасно дефинисан. Односно, да ли је обухват Плана-територија Града Ваљева у административним границама, како пише у тексту (обухват Плана би захватао површини од око 900 км²) или грађевинску зону обухваћену Генералним урбанистичким планом града Ваљева, како је приказано на мапи (страна 6).

Локације мерних станица су приказане на задовољавајући начин – дат је приказ локација мерних станица за 2017-19, као и додата нова мерна места у 2020. и 2021. години. Посебно је описана и грађанска мрежу мерних станица у Ваљеву, постављена у јануару 2021.године, као и начин праћења, апликације и слично али, уз непотребан

Локални одговор, Насеље Ослободиоци Ваљева 51/7

www.lokalniodgovor.rs, <https://www.facebook.com/lokalniodgovor>
lokalniodgovor@gmail.com

коментар (да подаци нису сертифицирани) а не истицање да су подаци дати у реалном времену и самим тим корисни. Осим постојеће мреже мерних станица нису вршена никаква додатна мерења ван постојећих локација.

Није процењена укупна величине загађеног подручја у км².

Изостају подаци о насељености и процену становништва изложеног загађењу. У Плану је приказана карта густине насељеностим са постављеним мерним станицама, чиме се оставља утисак да најгушће насељени делови града јесу покривени мониторингом. Али, изостао је осврт на угроженост појединих насеља или делова насеља, с обзиром на њихове специфичности. Није спроведено ни циљано истраживање за поједина насеља (Ново насеље, које је посебно угрожено радом индивидуалних ложишта и специфичношћу географског положаја), поједине улице, „дупле траке“ и слично. У тексту се у више наврата помиње „Ново Ваљево“ уместо „Ново насеље“.

Привредни субјекти по секторима и објекти саобраћајне инфраструктуре су обрађени детаљно, што је у реду, али није побројан ни процењен број стамбених објеката ни индивидуалних ложишта, што је од суштинске важности за овај План да би идентификовали проблем, проценили укупну количину загађујућих материја која потиче из ових извора у т/год а тиме и предложили адекватну меру, Мера у акциониом плану, која треба да третира проблем индивидуалних ложишта је–бројање индивидуалних ложишта или „чекање“ обраде резултата пописа становништва из 2022. Исте податке је требало добити приликом израде подлога за Плана квалитета ваздуха.

Приказ климатских карактеристика са одговарајућим метеоролошким показатељима је дат детаљно али без осврта на важну тему, која брине грађане Ваљева-да ли и у којој мери је насуту брана, изграђена за потребе акумулације Стубо Ровни, висине око 70м и сама акумулација, запремине 50 милиона м³ и површине од око 10 км² има утицај на промену климе у Ваљеву (падавине, ветар, влажност ваздуха, појаву магле и сл..) То важно питање није било обрађено ни у претходном Плану квалитета ваздуха. 2016-2021.

План квалитета ваздуха за град Ваљево није одговорио на важну тему а то је заштита посебно рањивих циљних групе који захтевају нарочиту пажњу а то су стари, болесни, а нарочито деца предшколског и школског узраста. Које су то проблеми са којима се они сучавају и којим мерама из акционог плана којима се могу заштити ове рањиве групе. Планом су побројане установе предшколског и школског узраста, наговештен је проблем али без адекватних мера за заштиту деце и квалитетнијег боравка док су у овим установама у периодима великог загађења ваздуха. Није урађена процена колико загађење ваздуха у Ваљеву утиче на ову популацију (подаци из здравствених установа).

Што се тиче врсте и степена загађења са листом загађујућих материја, овим Планом није дата мера за спречавање специфичног загађење које настаје у летњим месецима као последица пожара на депонији (што је посебно било изражено овог лета, када се израђивао План). Осим података о гасовима из биотрнова који настају у самом телу депоније као последица труљења отпада, а који су мерени за потребе израде Пројекта санације депоније, односно Геотехничког елабората, као подлоге-нема мерљивих података о количини загађујућих материја које настају као последица паљења отпада у акцидентним ситуацијама. Нису наменски вршена мерења загађујућих материја у насељу у непосредној околини депоније. Нису вршена никаква додатна мерења - у било ком делу града-само су коришћени постојећи подаци са локалне мреже и националне мреже, када се ради о амбијенталном ваздуху. А емисије загађујућих материја из правних субјеката - само оних који су пријавили своје емисије у Локални регистар извора загађења (10 оператера). У истом регистру нема података из ХК

„Крушик“ (котларница из 1927. године која сагорева „сирову колубару“ у количини од 70т дневно.

У опису техника коришћене за процену, није процењена укупна количина загађења у тонама годишње, која потиче из индивидуалних ложишта или из индустрије, већ су коришћени подаци из Нацрта Националног програма заштите ваздуха у Републици Србији 2020-2030 године, са акционим планом (који није усвојен) као и методе процене укупних количина загађујућих материја по Сценарију WEM, из истог програма, а која даје пројекцију смањења концентрација суспендованих PM_{10} честица за 18% до краја 2030. године и $PM_{2,5}$ за 14%. Потпуно запостављена важна тема, за чије решавање се очекивало да ПКВ да решење тј. мере за смањење загађења ваздуха. (Поново наглашавамо меру из акционог плана – бројање индивидуалних ложишта..)

Листа извора емисије у зони или агломерацији одговорних за загађење у датом Плану квалитета ваздуха је дата непотпуно. Као основа, коришћени подаци су из Локалног регистра извора загађења, који нису потпуни па самим тим и некорисни. Многи правни субјекти не достављају своје податке о емисијама у исти регистар. ХК „Крушик“ је овим Планом по први пут наведен као велики загађивач са 20-25% учешћа у укупном загађењу PM_{10} честицама (без наведених извора те информације–процене), и без података о укупним емисијама загађујућих материја из димњака ХК „Крушик“. Препознат је проблем у вези ове компаније као великог загађивача и идентификован али не и квантификован–самим тим и неупотребљив за даљу обраду. Које су то количине загађења у тонама годишње које производи ХК „Крушик“? Овим Планом то остаје недоречено. Мада, изражен је напредак јер га предходни план квалитета ваздуха ПКВ за период 2016-2021. није ни садржао.

Укупна количина емисија из тачкастих извора, у тонама по години, није дата из истог разлога, извор податак није потпун па самим тим и подаци нису релевантни. Потребна процена укупне количине загађујућих материја у т/год изостаје. Није задовољен Правилник о изради ПКВ.

За податке о главним изворима емисије из других региона и укупној количини емисија из тих извора (преношење загађујућих материја, укључујући прекогранично загађење, формирање секундарних загађујућих материја у атмосфери) а који потенцијално утичу на Планом обухваћену зону - такође су коришћени извори који нису релевантни (Национални регистар извора загађења). Планом је наведено неколико потенцијалних извора загађења из околних општина (са територије Лајковца, Лазаревца – копови, Мионице) али без измерене или процењене укупне количине загађујућих материја у тонама годишње. Поменут је проблем ресуспензије загађујућих материја и дата мера за ублажавања те појаве (појачан надзор на градилиштима, прање улица и сл.) као ублажавање последица загађења. Делимично објашњења комплексност загађења ваздуха у датој средини обзиром на географски положај, климатске факторе и насељеност.

Осим констатације да мере претходног Плана квалитета ваздуха за период 2016-2021. године, нису дале очекиване резулте, није вршена анализа учинка мера претходног Плана. На исти План никада није добијена сагласност Министарства заштите животне средине. Дат је осврт на мере предвиђене Нацртом Националног програма за заштиту ваздуха, и опет, коришћене су само процене – моделирање по сценарију из националног програма, без анализе специфичности дате средине - град Ваљево. Такође, очекивани ефекти из истог Програма су недовољни. Смањење PM_{10} честица за (само) 18% до краја 2030 године.

Дат је опис мера и активности краткорочним акционим планом, као и дугорочним петогодишњим али без јасних циљева, мерљивих индикатора и анализе ефеката

спровођења побројаних мера. Процена је да ће и овај ПКВ, ако се овакав усвоји, бити неупотребљив.

Што се тиче органа и лица надлежних за спровођење плана, контролу планираних мера и активности и развој, набројани су без циљаних задужења и одговорних лица за спровођење мера у задатим роковима, као ни процењених трошкова спровођења задатих мера овим Планом квалитета ваздуха, а које би требало бити и предвиђене буџетом Града. Како их, онда, реализовати?

Документ садржи мере прописане краткорочним акционим плановима, али усмерене углавном на заштиту становништва и обавештавање јавности (што је важно али недовољно) тј. превентивно деловање на смањење последица загађења (прање улица, редуковање саобраћаја), али не и усмерене на изворе загађења а самим тим и смањење концентрације суспендованих PM_{10} честица, као горућег проблема у Граду Ваљевоу.

За специфичне мере намењене заштити осетљивих група становништва, посебно деце, исте су делом су преузете из Предлога грађанских мера из 2021. у делу који се односи обавештавање предшколских и школских установа, спортских друштава и других, за случај прекомерног загађења, али План не садржи и конкретне мере – набавке пречистача ваздуха, нано маске и слично. Јер се ове грејне сезоне, као и претходних, очекују прекомерна загађења и „опасан ваздух“. Стратегија која је морала бити већ припремљена а осетљиве групе заштићене.

Графички приказ границе подручја обухваћеног Планом је дат али опет остаје недоречено који је обухват плана, административне границе града Ваљево или границе Генералног урбанистичког плана. За диспозицију главних извора емисије одговорних за загађење приказани су само они који правни субјекти који своје податне о емисијама загађујућих материја достављају у национални и локални регистар извора загађења, као и ХК “Крушик” и депонија „Видрак“, што и графичке прилоге чини непотпуним.

Документациона основа Плана не садржи Одлуку о изради Плана квалитета ваздуха за град Ваљево за период од 2022-2027.године, издату од надлежног органа већ само Налог за спровођење набавке-Градске управе Града Ваљево од 26.7.2021. мала набавка 1.000.000,00, Документациона основа не садржи ни резултате истраживања, студије, анализе и друге подлоге припремљене за израду овог Плана на којима се заснивају планска решења, нити анализе и стручне подлоге од значаја за избор најповољнијих решења а ни податке о оператерима којима је наложена израда плана оператера.

Аналізу израдио саветодавни тим удружења Локални одговор

У Ваљевоу, 23. новембар 2022.

Председник удружења

Ђорђе Петковић